

בפרשתנו מופיעה מצות וידוי מעשרות (פרק כו פסוק יב): "כִּי תִכְלֶה לְעֶשֶׂר אֶת-כָּל-מַעְשֶׂר תְּבוּאָתְךָ בַשָּׂנָה הַשְּׁלִישִׁת שְׁנַת הַמַּעְשֶׂר וְנִתְּתָה לְלוֹי לִגְר לִיְתוּם וְלֵאלֵמָנָה וְאָכְלוּ בַשָּׂעִרֶיךָ וְשָׂבְעוּ".

רש"י באר: כשתגמור להפריש מעשרות של שנה השלישית, קבע זמן הביעור והוידוי בערב הפסח של שנה הרביעית [וכן בשביעית]... וכל מי ששהה מעשרותיו הצריכו הכתוב לבערו מן הבית".

עם תום איסוף פירות השנה השלישית של שנות המעשר, שהיא שנת מעשר עני, חייב כל אחד להוציא מביתו את כל המעשרות שטרם קיים בהם את מצוותם. אחר שנותן את כל המעשרות מצווה התורה (שם יג) "ואמרת לפני ה' אלהיך" – וכמו שכתב רש"י – "התוודה שנתת מעשרותיך". המתוודה מפרט שקיים את כל המצוות כראוי, ומסיים (שם י"ד) "עשיתי ככל אשר צויתני", ואז מתפלל ומבקש (שם טו): "הַשְּׁקִיפָה מִמַּעַן קִדְשֶׁךָ מִן-הַשָּׁמַיִם וּבְרַךְ אֶת-עַמְּךָ אֶת-יִשְׂרָאֵל וְגו'".

ש לתמוה, הרי מדובר ביהודי שקיים מצוותו כדין ולמה הצהרתו נחשבת וידוי המוכר לנו כחלק מהליך התשובה על חטאים!? כמו כן השימוש במילה "השקיפה" אומר דרשני-כמו שכותב רש"י בבראשית (פרק יח פסוק טז) "וישקיפו על פני סדום" - כל השקפה שבמקרא לרעה חוץ מ"השקיפה ממעון קדשך" שגדול כוח מתנות עניים שהופך מדת רוגז לרחמים". השימוש במילה "השקיפה" בפרשתנו היה ראוי להתפרש במובן שלילי כפי שמתפרש בשאר המקומות שמוזכר בתורה. אולם כאן המובן הוא חיובי מאחר והוא צמוד להקשר של נתינת מתנות עניים. אולם עדיין עלינו להבין מפני מה מתעורר רוגז שצריך להופכו לרחמים?

את הרוגז ניתן להסביר על פי המשנה במסכת אבות (פרק ה משנה ט): "בארבעה פרקים הדבר מתרבה ברביעית ובשביעית... ברביעית מפני מעשר עני שבשלישית, בשביעית מפני מעשר עני שבששית", כלומר שזמן זה הוא פוטנציאל לרוגז אם לא מקיימים מצוותו כראוי, דהיינו אם לא נתנו מעשר עני לעניים. וכאשר קיימנו מצוות מעשר עני-ראוי שיושפעו עלינו רחמים, כפי שרחמנו על העניים.

אך אם אכן קיימנו את אשר צונו למה אנו מתוודים!? נראה להבין זאת בכמה אופנים. הספורנו מסביר שאם עם ישראל לא היו חוטאים בחטא העגל היו הבכורות עובדים במקדש ויכולנו להשאיר את מתנות הכהונה והלוויה בביתנו אך כעת חובתנו להוציאם מהבית, ועל כך הוידוי והבקשה שנתברך בקיום המצווה, ולא תהיה לנו כמזכרת עוון. נראה עוד על דרך הפשט שהחטא הוא בעיכוב נתינת המעשרות. התורה מצווה להשלים את נתינת כל המעשרות יחד עם נתינת מעשר עני, ולכן כוח מתנות עניים שניתנים בזמן הופך את הרוגז על השהיית שאר המעשרות לרחמים. מעלת נתינת המעשרות מחדשת גם שניתן לבחון את הקב"ה [דבר שבהקשרים אחרים אסור ועלול לעורר רוגז] ולבקש שמכח המעשר נתעשר [אלא ש"המשך חכמה" מביא שהדרגה היותר גבוהה היא לעשות לשם שמים].

עיקר עבודת ראש השנה היא להפך מידת הדין לרחמים, שהרי (סליחות לערה"ש) "אדון דין אם ידוקדק... גבר לפניך לא יצדק!" הדרך לעורר את מידת הרחמים היא על ידי ריבוי זכויות ובמיוחד צדקה. כמו כן הוויתור לאחרים "כל המעביר על מדותיו מעבירין לו על כל פשעיו, שנאמר "נשא עון ועבר על פשע", למי נושא עון - למי שעובר

על פשע".

קודמת לכל אלו היא התשובה. הזכות לכפר על חטאינו בתשובה היא עצמה רחמים. חודש אלול הוא חדש הרחמים, אנו מרבים בסליחות ומתעוררים לתשובה. אחרי התשובה ניתן לזכות לברכה כפי שמתברך המתוודה על המעשרות. בתשובה מאהבה החטאים הופכים לזכויות. לא רק שהחטא לא מעורר רוגז אלא מכח החטא שתוקן זוכים להתברך.

בראש השנה אין אנו עוסקים בווידוי ובחטאים, אך תקיעות השופר והמלכת הקב"ה מזכים אותנו שהקב"ה ידון אותנו ברחמים כמבואר בויקרא רבה (פרשה כט סימן י (פרשת אמור)): "ובר"ה נוטלין שופרותיהן ותוקעין לפני הקדוש ברוך הוא והוא עומד מכסא דין לכסא רחמים ומתמלא עליהם רחמים אימתי בחדש השביעי".
נישא תפילה שיתקיימו בנו דברי רש"י (פסוק טו): "עשינו מה שגזרת עלינו, עשה אתה מה שעליך לעשות".
שבת שלום ומבורך,

שושי נגר